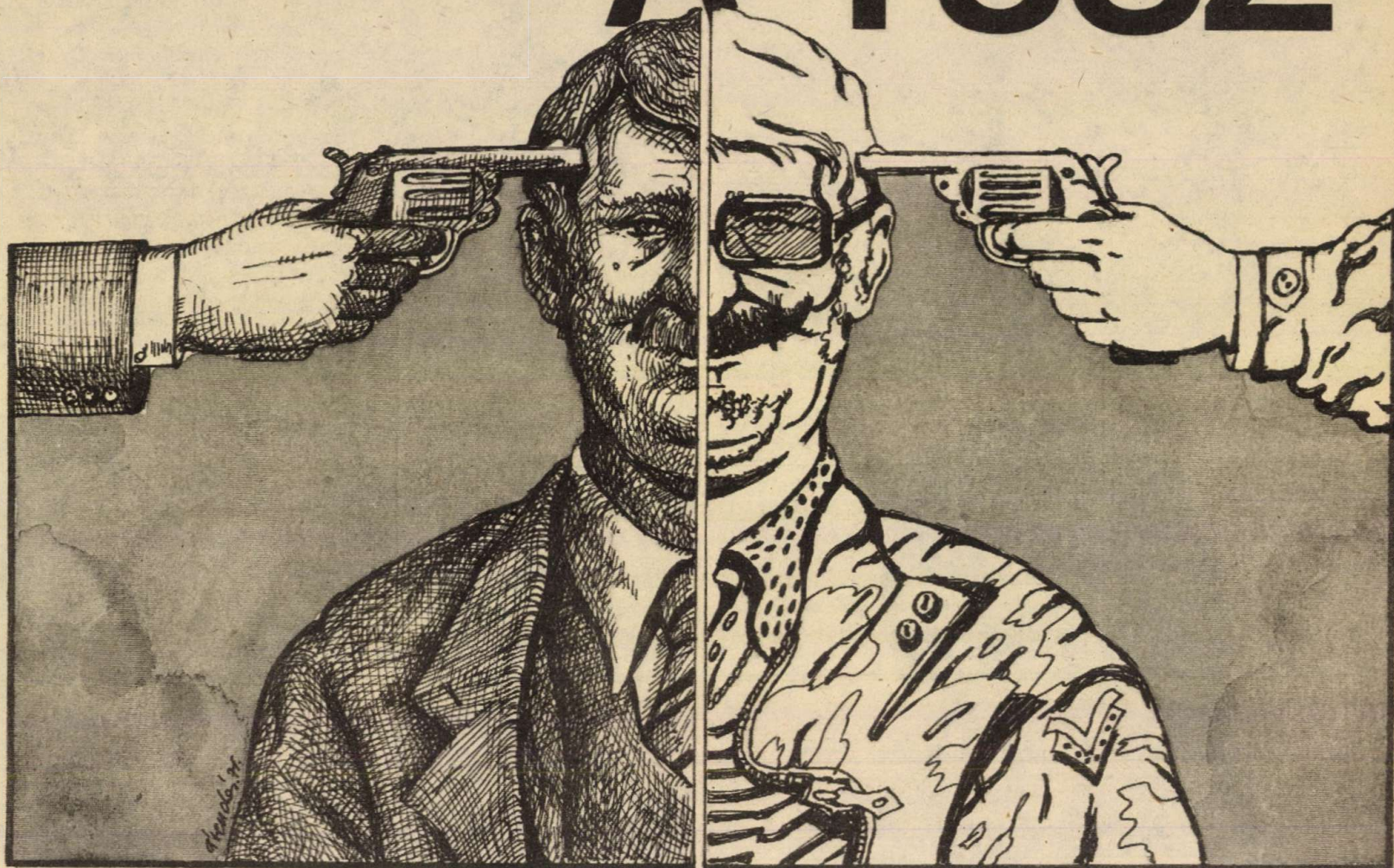

A TÚSZ*

* Az eredeti szöveg francemandul íródott, de a szerző, kiváltképpen ha indulatba jött, jócskán használt friton kifejezéseket is; a fordító azonban, a könnyebb olvashatóság kedvéért, egységes szöveget készített, a cím is tőle származik. – A kiadó az egyes jegyzeteket számokkal választotta el egymástól; a kéziratnak azokat a kitételeit, amelyeket a szerző törölt, szögletes zárójelben közöljük.

1

Miért tartogassam a poént? Ezt a gerillahullát itt, akinek a zsebéből e noteszt kihalászod, tisztelt gyilkosom, valaha Simon Simonnak nevezték. (Előbb is nevezték valahogy, de ez már nem érdekes.) Csukd be a szád, jól érted, én voltam Francemand guazilínai nagykövete, engem raboltak el két év leforgása alatt háromszor, engem gyászolt a civilizált világ, amikor a gerillák kivégeztek, mert a guazilínai elnök nem adott értem tizenkét rabot. Igaza volt, nem érek annyit Guazilínának, mint az a tizenkét fickó. A gerilláknak viszont, úgy látszik mégis érek valamit, mert tekintettel érdemeimre, egy elfogott rendőrtisztet csúszttattak helyettem a városi tóba. Előtte négy hétig áztatták, hogy ne lehessen felismerni.

2

Vagy esetleg megúszom? (Ha a mai razziát megúsztam, romantikus szökés egy kocsmai vécéablakon át, uramisten, akkor semmi sem lehetetlen.) Ha megúszom, a világ szegényebb lesz egy viccel. Kik lennének dühösebbek, ha e lapok nyilvánosságra kerülnének: a francemandok vagy a gerillák? Mindkét fél dühösebb lenne. Mindkét fél tagadná hitelességüket. Versenyt hazudoznának. Kár, hogy ezt nem élvezhetem végig. Nicolo, persze, azt vetné most a szememre, hogy egyenlőségi jelet teszek a világtörténelmileg jogos és a jogosulatlan hazugságok között. Igaza volna: a hazugság mindenképpen hazugság, még ha célja, erkölcsi értéke, hasznossága különbözik is. De a hazudozás mint

tevékenység kívülálló számára mindenképpen és egyformán [undorító] mulatságos.

3

Párbeszéd Nicolóval első túszkodásom idejéből:

Én: Egyedül sakkozni. Az ember az összes ellenlépés ismeretében lép. Aztán átül a másik oldalra, és ellenlép az összes lépés ismeretében. De nem adja döntetlenre.

Ő: Döntetlenre kell adnia. Ha becsületesen játszik. Mert a sakkban nincs véletlen. Az életben viszont véletlen van, de döntetlen nincs.

Én: Az életben is van olyan tényező, mely a kiválasztottak számára biztosítja a döntetlent.

Ő: És mi légyen az?

Én: Az unalom. Akinek minden mindegy, annak a győzelem és a vereség is döntetlen.

Ő: Objektíve azonban mi fogtuk el magát. Maga van a mi kezünkben, és nem megfordítva.

Nem vitáztam vele tovább. Nicolo nagyon okos, de a hatalom megszállottja. Ha elmagyaráztam volna neki, hogy ő is az én kezemben van, mert öngyilkosságot követhet el, ami a foglyoknak, sőt talán az egész szervezetnek a romlását vonná maga után, akkor megbilincseltetett volna, a biztonság kedvéért.

4

Tisztáznom kell magamban, honnan támadt az Ötlet? Marcellina miatt? Marcellina nagyon szép [talán a feleségemnél is szebb], szerintem Edmondo és Carlo is szerelmes belé. Sőt Nicolo is, de Nicolo az ilyesmit magának se vallja be. Nicolo szerint az öröm bűn, míg az emberiség többsége éhezik, sínylődik, satöbbi. De azért Nicolo nem szűz. Marcellina viszont feltehetően az.

5

Nicolo undorodik a piszoktól. Szutykos inge, melyet izlése ellenére kényszerít magára, világnézeti vallomás.

6

[Tisztázni: vajon nem hessegettem volna el az Ötletet, ha csodálatos nejem nem hívja a nemi szervemet szakadatlanul „Mókuskám”-nak. Miért pont mókus? És miért pont az övé?]

7

Feleségem megfestette személyi titkárom portréját. Feleségem nem tehetségtelen, de hiányzik belőle a művészethez szükséges alázat. Egyszer hallottam, amint a titkárom, modelli minőségben, megkérdezte, hogy jól tartja-e a fejét. „A fejét – kérdezte a feleségem –, melyik is a feje, mókuskám?” A titkáromat is mókuskámnak hívta.

8

Apropó titkár. Eltúlozzák az elhárító tiszteknek és általában a politikai rendőrség embereinek a [szellemi képességeit] ravaszágát. A titkár úr, ha túl akar járni az eszemen, a saját szobájában is elhelyeztet egy lehallgatókészüléket, a csengő mögé. Amikor a magamét felfedeztem, megkértem bizalmas barátomat, a kultúrattasét, hogy ő is nézzen körül a szobájában. Ő is a csengő mögött bukkant rá. A kereskedelmi attasé is. A titkár úr csengőjét személyesen vizsgáltam meg, amikor szabadságon volt. Hagytam is neki erről egy bizonylatot a csengő mögött, heccből.

Erről jut eszembe, hogy már harmadik túszkodásom idején, amikor kicsit összelekedtem Nicolóval (ha egyáltalán használható vele kapcsolatban a „melegedés” szó), figyelmeztettem, hogy ne szidja annyira a gerillák központi parancsnokságának praktícizmusát, mert a csengője mögött lehallgatókészülék van. „Téved, még csengőm sincs.” „Akkor a villanykapcsoló mögött.” Behívta Carlót, és leszereltette a villanykapcsolót. Mondanom sem kéne: a lehallgató ott volt, előírászerűen.

9

„Mire gondolsz?” – kérdezte tegnap Marcellina a közparkban, ahol gügye szerelmespárt kellett játszsanunk. „Rád gondolok, ha nap fényét fűroszti a tengerár” – feleltem leleményesen. „Miért beszélsz mindig ilyen csacsiságokat?” „Mert szerető, szerető kell nekem immár.” „Már megint verset idézel – állapította meg Marcellina elégedetlenül. – Miért idézgetsz te állandóan?” „Mert mások gondolatai még mindig kevésbé unalmasak, mint a sajátjaink.” „Ilyenkor nem szeretlek, José. Amikor ilyen cinikus vagy.” (A gerilláknál ugyanis José vagyok. Nem mulatságos?)

10

Ünnepélyesen kinyilatkoztatom, hogy első lebukásom a véletlen gyümölcse. Pontosabban az unalomé. A francemandi nőküldöttség tiszteletére adott fogadás gondolatától is irtóztam. Nem azért jöttem ebbe az átkozott Guazilinába, hogy francemandi nőkkel csevegjek. A francemandi nőkkel [including my wife] torkig vagyok. Így hát kiosontam a hátsó kapun, miközben nejem a titkár urat pingálgatta. Csak kutyám kísért el. A mellém rendelt testőrség gyanútlanul várakozott a főbejáratnál. Carlo és Edmondo is a főbejáratnál várt, de persze a kapun kívül. Gondolom, már türelmetlenek lehettek, sőt némelyest csüggedtek is, amikor fél tíz felé feltűntem a sarkon. Visszafelé a főbejáraton óhajtottam besétálni, hogy a testőrök megnyúlt ábrázatában gyönyörködhessek. Carlo és Edmondo mellém lépett, belém karolt, és felszólított, hogy ne tanúsítsak ellenállást. Miért is tanúsítottam volna? Végre történt velem valami érdemleges; azt is reméltem, hogy feleségem befejezi a titkárom portréját, mire hazatérhetek. (Mellesleg csakugyan befejezte, jelentős zöld fületet festett neki.) Edmondo azt hajtogatta, hogy ne izguljak, hogy ne izguljak, de szerintem inkább magát biztatta, mint engem, mert ahányszor egyenruhás guazilina haladt el mellettünk, rémülten megszorította a karomat. Lila foltok maradtak a helyén, mutattam is később Nicolónak. Egyébként simán zajlott volna le minden, ha kutyám, aki gyanútlanul követett a kocsiig, nem kezd el itt eszeveszetten ugatni. Megindultunk, ő őrzöngve rohant utánunk, a forgalmi lámpánál utolért, és ostrom alá vette a kocsit. Mindenki bennünket bámult. „Beveszem” –

7

ajánlottam készségesen, de Carlo visszautasította indítványomat. A kutya továbbra sem ment le a nyakunkról. Carlo egy mellékutcában lelőtte. Edmondo gyilkosnak nevezte emiatt, és három napig nem szólt hozzá. „Nyakunkra hozta volna a rendőrséget – mondta Carlo –, és különben is mit csináltunk volna itt vele?” Edmondo nem méltatta válaszra, hanem magához Nicolóhoz fordult, és vékony hangon ezt kiabálta: „Tudom, hogy az osztályharc véraldozatot követel, de a kutya az kutya, az nem felépítménye a kapitalizmusnak, a kutyát nem lett volna szabad lelőni.”

11

Carlo haragból és fölös energiából forradalmár. Hihetetlenül bátor. Tegnapelőtt éjjel azt a tisztet szabályszerűen az őrzőpatkóból rabolta el. Az őrzőpatka libasorban haladt a külügyminisztérium épülete körül. A saroknál, ahol bekanyarodtak, Carlo torkon ragadta az utolsó (még be nem kanyarodott) tagot. Ez volt a negyvenharmadik fogolyejtő akciója. Edmondo jószívűségéből forradalmár. A légynek sem tudna ártani, de mert ezt szégyenli, részt kér a legvakmerőbb vállalkozásokból. Zsebei gránátoktól és töltényektől duzzadoznak, szörnyen harciasnak akar látszani, de ha nem muszáj, nem lő. Nagyon sovány, nagyon magas, és még a szakállas gerillák közt is feltűnően szakállas. Haja ritkás, de torzonborz. Amikor konspirációs okból a fal mellett lépdel, két kilométerről látni, hogy tilosban sántikál. Ötlépésenként megáll, körülnéz, majd szinte oldalazva halad tovább, akár csak valami rajzfilmen. Kényes megbízatások idején tízdioptriás szemüvegét is leveszi, hogy ne lehessen ráismerni. Ettől viszont minden kőben megbotlik. Olyan esetlen és esett, hogy még Marcellinából is kicsal olykor egy-egy biztató mosolyt. [Vagy mást is?] Nicoló ellenben ridegen bánik vele, attól tart, hogy előbb-utóbb valamennyiünket lebuktat. Edmondónak persze fáj ez, és folyton kérdegeti: „Miért nem szeretsz te engem?”

12

Első fogságom 72 óráig tartott. 17 politikai foglyot engedtek ki értem, köztük Marcellina egyik halálra ítélt bátyját. Két hét múlva olvastam, hogy elfogták a másik fivéréét. De az ötlet már korábban motoszkált bennem.

13

Az emberiség két nagy csoportra osztható. Egyik fele a tükör előtt azt mondja képmására, hogy „én”, a másik azt mondja, hogy „te”. Jómagam már gyermekkoromban külön csoportot alkottam: „ő”-nek neveztem tükörképemet.

14

Rövid feljegyzések. Ok: egy padlásszobában kuporgok, és egy kapualjat lesek. Kezemben rádióadó. Hogy mi a Feladat? Nem mindegy? [Csak a mondataim legyenek elviselhetőek.]

15

A kisvárosban, ahol születtem, minden második utca atyai

őseimről van elnevezve. Vagyis az én nevemet viseli. Nicolónak el akartam magyarázni, milyen kimerítő ez egy gyerek számára; nem értette, persze.

16

Tegnap Marcellina – életében először – nem Josénak hívott, hanem Simonnak. Meg is simogatott. Igaz, előtte tíz perccel majdnem otthagytam a fogam. Karácsony előestéjén. Kétes üzlet, de egye fene. Most már benne vagyok.

17

Hülye életforma. Két hónap óta összesen ennyit írtam. Közben múlt az idő, de ezt csak dátumokkal lehetne kifejezni. Minden nap bujkálás, menekülés, bujkálás. Nyárspolgári egyhangúság.

18

Agyó, irodalom. Ott a pofa. Deli legény, nem jársz túl az

19

Megint megúsztam. Csak tudnám, honnan szerezte Carlo azt a mentőautót? Jézuskától kapta?

20

Első túszkodásom idején együtt hallgattam a rádiót Nicolóval. Rólam szavalt, természetesen. Az egész világon minden rádió rólam szavalt. Pedig semmit sem csináltam, csak hagytam, hogy ellopjanak. Korábban negyven évig mindenfélét csináltam, kamaszkoromban harcoltam a nácik ellen, aztán közreadtam néhány érdemes könyvet [de a kutya se figyelt fel rám], de alig figyeltek fel rám. Most bezzeg! „A civilizált népek – harsogta a bemondó –, a civilizált népek mélységesen elítélik a túszedést, a barbárságnak ezt a maradványát, melyet a fejlett technika fegyvereivel hajtanak végre. Simon Simon elablása valamennyiünket figyelmeztet, hogy ideje együttes erővel, a civilizáció védelmében” satöbbi. Amikor a „civilizáció” szó tizedszer hangzott el, Nicoló lecsavarta a rádiót, és megtudakolta, mi a véleményem a fenti szövegről.

– Lehette szellemesebb is – feleltem. – Például: „Automata pisztollyal túszt szedni éppolyan ellentmondás, mint ha a kannibálok grillsütőben pirítanák foglyaikat.”

– Valódi véleményét kérdeztem. Vicceit tartogassa az újságíróknak.

– A szöveg frázisok gyűjteménye. Velük szemben valódi véleményem a vicc.

– Igazak vagy hazugok a frázisok?

– Mindegy.

– Hogyhogya mindegy?

– Ahogy az is mindegy, hogy zöld vagy sárga ördög viszi az embert pokolra.

Nicoló legyintett, és kiment. De másnap visszatért a témára:

– A maguk híres civilizációja a túsrendszeren alapul. Lefognak néhány négert vagy szeparatistát vagy forradalmárt, vagy ellenforradalmárt, és felszólítják a többieket, hogy viselkedjenek

jól, akkor előbb-utóbb megkegyelmeznek a bajtársaiknak. Nem négyfelé vágják őket, hanem csak kétfelé. Nem tíz évet kell ülniük, hanem csak ötöt. Ha az úgynevezett civilizált társadalom ellen népmozgalom támad, vajon minden résztvevőt letartóztatnak a bukás után? Dehogyan, hiszen akkor ki dolgozna? Csak túszoikat szednek a lázadók közül. Az egész civilizált világ valamennyi civilizált konszolidációja a túsrendszer ganajára épül. Mit szól ehhez?

– És az ön konszolidációja mire épül majd? – kérdeztem.

– Én a konszolidáció hiányát akarom konszolidálni.

Lám, lám. Hova vezet a teória? Szintén csak frázisokra.

21

Jót tesz nekem a bunkerélet után ez az erdei lak. Meg a magány. Néha befut egy-egy alak, üzenetet hoz vagy visz, lőszeres ládák is érkeznek, de általában egyedül vagyok. Az erdőszag felidézi ifjúságom nagyon is másfajta erdeit.

Francemand – mint köztudomású – szép ország, nagy ország, gazdag ország. Az viszont már nem olyan köztudomású, hogy milyen terület Friton. Friton Francemand része. A fritonoknak külön nyelvük, népszokásaik, hagyományaik [voltak] [vannak] voltak, akár a bretonoknak Franciaországban vagy a walesieknek Angliában. Őseim emberemlékezet óta vezették a friton szeparatista mozgalmakat. Többnyire börtönben vagy harctéren végezték, néhányat megmérgeztek közülük, sőt ketten a kivégző-rönkig vitték. Utána megkapták obligát utcáikat a friton városokban.

„A szent friton ügyért” vérező nép, persze, közben elfelejtett fritonul, és a csodálatos friton regőségeket már csak az öregek értik. Apám is alig tudott fritonul, amikor a harmincas évek végén átvette a „Friton szabadságért” elnevezésű mozgalom irányítását. Szerencséjére a nációk megszállták az országot, mielőtt még a friton ügyért beleszarnizhatták volna. Így hát Francemand helyett a nációk ellen szervezte az ellenállást, mégpedig oly sikeresen, hogy 1945-ben össznemzeti hős lett. Ebből a pozícióból nehéz szeparatista mozgalmat vezetni. Mivel apámmal együtt bujkáltam az ősi friton hegyvidéken, magam is nemzeti hős lettem. Több képeslap hozta a felszabadulás után rövidnadrágos, géppisztolyos képemet. Plakátot is csináltak belőlem. Emlékszem, ácsorogtam a plakát előtt, és így szóltam fennhangon: „Ez egy hülye.”

A felszabadító harcok során mellesleg fritonul is megtanultam, mert apám sorra kihagyott a veszélyes vállalkozásokból, és álfeladatokkal elhalmozva az öregekre bízott. A háború végén zengő friton verseket írtam, mindenki ámulatára. De apám nem óhajtott, hogy én is főutcává váljak időnek előtte, és ezért beiratott a francemandi bölcsészkar nyelvészeti szakára. Húszéves koromban már átfogó művem jelent meg a kelta eredetű nyelvekről. Huszonkét éves koromban kiadtam egy kétnyelvű népköltészeti antológiát, 2300 oldalon. Ebben a könyvben egy ősi nép lelkének ezeréves történetét gyűjtöttem össze, páratlan költői kincseket, eredeti nyelven és csaknem egyenértékű francemand fordításban, hogy népem beépülhessen az egyetemes kultúrába. Nem épült bele. [Könyvet még így le nem szartak.] Az egyetemes kultúra, úgy látszik, túl gazdagnak érezte magát, és nem óhajtott tovább gazdagodni. A lakosság nem vehette magára, hogy Homérosz és a Biblia és a Kalevala után még a friton medvénekekkel is megterhelje gyemekeit. Néhány tudós recenzió dicsért ugyan (módjával), de a többség továbbra sem tudta, hogy eszik-e vagy isszák a fritont. Öngyilkossági gondolatokat dajkáltam magamban, majd vállat vontam, és beiratkoztam a Külügyi Akadémiára. El-

hagytam mérföldes, ősi friton nevemet, és a hülye Simon Simon nevet választottam, mert beiratkozásom éppen Simon napjára esett.

22

Fritonnak lenni – anakronizmus. Francemandnak lenni – galád-ság.

23

„Miért ment diplomatának?” – kérdezte egyszer régen a titkárom. „Mert kiváló a nyelvérzékem.” „Miért nem maradt akkor nyelvész?” (Tehát tudta, kinyomozta, hogy nyelvésznek indultam, húsz évvel ezelőtt.) „Mert egy diplomata kevesebbet dolgozik és többet keres.” Mosollyal jelezte, hogy észrevette ugrató szándékomat, és azért sem botránkozik meg; mindig így mosolygott, ha nem jutott eszébe megfelelő válasz.

24

Első kiváltásom után új állomáshelyre akartak küldeni. Tiltakoztam. „Francemand képviselője nem hátrálhat meg” – ezzel a fennkölt hülyeséggel sikerült Guazilinában maradnom. Kikutatni, miért volt ez olyan fontos? Csöppet sem vonzott a gerillaromantika, és Marcellinára is csak azért gondoltam olyan szívesen, mert más volt, mint a feleségem. Se „mókuskám”, se festés. És beszéd sem. Beszéd sem.

25

Francemand szállítja Guazilinának azokat a műszereket, amelyekkel a gerillákat hang után be lehet mérni. Katonai segítségben is részesítjük Guazilinát. Például mi szállítjuk azokat a repülőgépeket, amelyekről az alkalmatlan politikai foglyokat összebilincselve a tengerbe szokták pottyantani. Ja, igaz, a finom patentbilincseket is mi szállítjuk. Én mint francemand nagykövet ex offo a guazilina rendszert pártolom a gerillákkal szemben. Privát énem azonban kihívta egy sakkpartira a nagykövetet.

26

Mennyi szenvedést bír el az ember? [Bármilyen.] Csaknem bármilyen alávalóságot elkövetnék, ha ezen múlna, hogy ki kell-e állnom még egy ilyen hetet. Még mindig fekszem, de ez már gyerekjáték.

A bölcsességfogam elő akart bújni, de aztán meggondolta magát, és oldalra vette az irányt. Az állkapcsom begyulladt, és a lélegzetvétel is fájt. Végül hoztak nekem egy gerillaszimpatizáns szájsebészt, bekötött szemmel. Kis vörös ember volt, lapátfoga szakmájához illően villogott. Nagyon izgatta életformánk és filozófiánk, mindenáron csevegni akart, de Nicolo rászólt, hogy dolgozzon sebesen. Három és fél óráig véste a fogamat. Edmondo volt mellérendelve mint asszisztens, de, sajnos, kétszer elájult. „Kinek jó ez a sok szenvedés?” – kérdezte panaszosan. Végül Marcellina vette át szerepét, melléhez szorította a fejem, miközben a kis vörös vésővel és kalapáccsal tevékenykedett a számban.

„Irigylem, uram” – hajtogatta viccesen, Marcellina felé bökve a fejével. Azután eltűnt valami külön e celra képződött ködben.

Ebben az ágyban tértem magamhoz, Marcellina mellettem ült egy széken. „Hogy érzed magad, Simon?” – kérdezte. Nyögtem egyet, nem bírtam felelni, szájjáram volt. „Miért jöttél te hozzánk? Miattam?” Bólintottam. Ha az ember nem tud beszélni, leegyszerűsödnek a dolgok. Marcellina szeme könnybe lábadt. „Vigyázz rám, Simon” – mondta, és mellém feküdt. Mondania sem kellett volna, hiszen moccanni is alig tudtam. Most már egész jól mocorgok, de nem fekszik mellém. Csak az ellágyulás vihette odáig.

27

Állítólag önkívületben is verset idéztem: „Halál, vén kapitány, horgonyt fel! Itt az óra!” Rádásul franciául. Nicoló szerint ez azt bizonyítja, hogy „tudatom velejéig” áthatott a dekadencia. Mondtam neki, hogy ne dicsérjen ennyire szembe, mert elbízom magam.

28

Az Ötlet akkor öltött testet bennem, amikor a gerilláknak nem sikerült ellopniuk a holland nagykövetet. „Nyilván újra nagykövetre van szükségük” – gondoltam. Feltűnt lelki szemeim előtt Marcellina, amint fegyvertisztítás közben második számú fivérére gondol.

Az Ötlet és megvalósítása között azonban nyugtalanító szakadék tátongott. Mindenhova testőrök kísértek. Rádásul feleségem is a fejébe vette, hogy vigyáz rám. Le nem ment a nyakamról, sőt az arcomról sem, melyet művészi becsvágya tárgyává avatott. Titkárom, a modelli szereptől felszabadulva, külön intézkedéseket foganatosított biztonságom érdekében. Észrevettem, hogy a hivatalos testőrökön kívül álhús magántestőrök is fel-feltűntek körülöttem. Fogolynak éreztem magam, csaknem annyira, mint túszkoromban.

A véletlen segített meg. [Ez a kerítő összehozott.] Egy ízben – éppen útban a miniszterelnöktől – kocsimból megpillantottam Carlót. Megálljt parancsoltam, és odamentem hozzá. „Jó napot Carlo.” Rám nézett, meglátta mögöttem a testőröket. „Ráér egy pillanatra?” (Akkor még magáztam.) „Miért ne” – kérdezte. – De tudja-e, hogy én itt csak a második halott lehetek?” Keze már a zsebében. „Ide figyeljen, ha esetleg kedvük szottyanna újból elcsenni engem, holnapután a Nemzeti Színházban leszek. A második felvonás közben távozom, a testőrök csak az előadás végére jönnek értem.” „Miért csinálja ezt?” – kérdezte Carlo gyanakodva. „Pénzért. Pénzt kérek, mondja meg Nicolónak.” „Helyes.” „De maga ne jöjjön, mert felismerhetik! És a feleségemet el ne lopják!”

(„Ki volt ez?” – kérdezte a feleségem, amikor visszamentem a kocsihoz. „Egyik elrablóm” – feleltem könnyedén. Dühbe gurult. „Mindemből csak viccet csinálsz! Kibírhatatlan vagy!” Két napig nem állt velem szóba. Azt sem mondta, hogy „mókuskám”. Aztán elraboltak.)

29

„Én vagyok az az uralkodó osztály, mely már nem tud a régi módon élni.”

Nicoló bólintott. „Rögtön sejtettem, hogy nem pénzt akar.” – Nagyon téved. Pénzt akarok. Egymillió dollárt.

Nicoló nevetett. – Honnan vegyűk?

– Értem kérjék. Kérjenek hatmilliót, hiszen maguk is a piacról élnek. Egymilliót utaljanak át egy svájci bankba.

– Mi politikai foglyokat kérünk önért. Szám szerint tizenegyet.

– A múltkor tizenhetet kértek. A különbözetet fizetessék meg velük. Egy fő egymillió dollár.

– És mire kell magának a pénz?

– Ki tudja? Talán egyszer megunom a nagykövetséget is, meg magukat is, és vissza akarok vonulni a szülőföldemre, hogy szabadon, függetlenül és csak önmagam szórakoztatására művelhessem a friton nyelvet és irodalmat.

– Friton? – kérdezte Nicoló –, mi is az a friton? Egy újfajta eszperantó?

30

Második túszkodásom idején már nem dugdosták előttem az embereket. Carlón és Edmondón kívül megismertem Juant, Josét, Ricardót – de mit mondanak a nevek? Látni ke! őket – vidámak, halálraszántak, minden második szavuk felsőfok, minden második felsőfokhoz eskü is társul! Raoulnak villamos áramot vezettek herébe a rendőrök, Roberto hátán fantasztikus égési sebek. „El fogtok esni – gondoltam nemegyszer –, elestek, ha szerencsétek van, vidáman és füttyörészve. Ha szerencsétek van.”

31

Mielőtt kicseréltek volna tizenkét túszer és hat millió dollárért, felajánlottam Nicolónak, hogy figyelni fogom a kormánylap hirdetéseit. A „Gyere haza” jeligés nekem szól. Megállapodtunk a részletekben.

32

A Hivatal – ha érdeke úgy kívánja – minden érvedre talál ellenérvet. Logikait, világnézetit, gyakorlatit – vagy azt, hogy „Csak”. Éppen ezért okosabb a Hivatalnak érvek helyett hazafias szövegeket hangoztatni; ezekkel szemben tehetetlen. Hazautaztam, és kihallgatásomon a minisztert a már bevált büszke francemand mondattal leptem meg. Hatálytalanította felmentésemet.

33

A következő évben példásan láttam el feladatomat. Terjengős jelentéseimmel valósággal elárasztottam a Külügyet; emlékszem, még a guazilina kutyszaporulat feltételezhető okairól is készítem feljegyzést. Titkárom (mint az állam képviselője) és feleségem (mint feleségem) nem győzött álmélnodni. Én sem győztem álmélnodni. Aztán egy szép napon azt olvastam a kormánylapban, hogy lebukott egy gerilla, aki Marcellina vezetéknévét viselte. Még hány fivére van? – Ettől kezdve kétszeres gonddal böngésztem át az apróhirdetéseket, és hivatali buzgalmam alábbhagyott.

Ha nem látom, nem hiszem el: Nicoló sírt. Edmondo ma, március tizenhetedikén, elhalálozott. Konspirációs körülményességgel és szemüveg nélkül lelépett a járdáról, és egy teherautó átment rajta. Marcellina látta az esetet, bőgve rohant haza. Ez rendjén is van. De Nicoló? „Miért nem szeretsz te engem?” – idézte Edmondót, és szeméből folyt a könny.

Életem megmentőjét gyászolnám benne, ha alkalmas volnék a gyászra. Amikor ugyanis harmadik alkalommal a guazilinaai kormány nem volt hajlandó fizetni értem, se túszbán, se pénzben, és a francemand kormány fenyegetődzései ellenére is hajthatatlan maradt, Nicoló természetesen azon az állásponton volt, hogy főbe kell lőni engem.

– Beláthatod – (már tegeződöttünk) –, hogy nem járathatjuk le magunkat. Ha kiengedünk ellenszolgáltatás nélkül, akkor becsukhatjuk a boltot.

– Belátom – feleltem.

– Megölnéd, Nicoló? – kérdezte felháborodottan Marcellina.

– Meg kell ölnünk. Ez nem árulás. Elvégre egymillió dollárért kockázatot is kell vállalni.

– De ő nem a millióért csinálta – kiabálta Marcellina.

– Elfogadta – így Nicoló.

– Csakugyan a fair play szabályai szerint jársz el, hā főbe lövetsz – kottyantottam közbe.

– Köpök a fair playre. Én a logika szabályai szerint járok el.

– És ki hajtja végre? – érdeklődtem.

Nagy csönd támadt. Nicoló körüljáratta szemét a fiúkon. Amikor pillantása Carlóhoz ért, a zömök szőke srác rámordult: „Rám ne számíts. Nem vagyok hóhér.” És kiment a bunkerből.

– Talán Marcellina valamelyik még vagy már szabadon levő bátyját kéne kitüntetni ezzel a feladattal – javasoltam szerényen.

Nicoló rám nézett, tűnődve. Hirtelen felragyogott az arca; hányszor láttam ezt a mosolyát, ha egy elméleti probléma végére jutott.

– Vállald a munkát te – javasolta. – Hiszen elrablásaidat is magad szervezted.

– Az első kivételével – válaszoltam. – Főbelövéseimet is vállalom, de csak az első kivételével. Az elsőt nektek kell kieszközölni.

Nicoló elkomorodott. „Hát akkor kénytelen leszek magam.” Itt egy iszonyút káromkodott. Még sohasem hallottam káromkodni. „Na, gyere.”

Kezébe vette a pisztolyát, felállt, és intett, hogy kövessem. Vállat vontam, megindultam utána. Eszembe jutott, hogy ilyen alkalmakkor tanácsos előbb vizelni, de nem tudtam, hogyan hozzam ezt szóba. Végül is nem olyan fontos. „Nem izgul a pofa – gondoltam –, csak azt tudnám, miért izzad a tarkója.”

A küszöbön egy kétméteres fickó – a neve nem jut eszembe – elének állt. „Ne hülyéskedjetek.”

– Nem hülyéskedünk. Ezenkívül ez az utasítás.

– Nem azért harcolunk, hogy hülye utasításoknak engedelmesskedjünk. Mi nem rendőrök vagyunk, hanem gerillák.

Ekkor szólalt meg Edmondo, szegény, szemüvegét törölgetve.

– Azt hiszem, Nicoló, Simon felcsaphatna közénk. Elvégre eddig is velünk volt. Jó ember, bátor ember, szeretem, biztos beválna.

Marcellina odaugrott Edmondóhoz, és megpuszilta. A fiúk a hátát veregették.

– Nem bánám – felelte Nicoló –, de sajnos, a tetemére szükség van. A tetemét el kell helyeznünk a városi tóban. Ha a teteme nélkül is harcolhatna a sorainkban, akkor ez eszményi megoldás volna.

– Ugyan, Nicoló – kiabálta Carlo, aki ismét előkerült –, tetemet tudunk szerezni. Tetem annyi van, mint a szemét. Beáztatjuk a tegnapi rendőrszázadost, és bejelentjük, hogy Simon már nem él. Olyan baj az, ha a tetem csak néhány hét múlva bukkan elő?

Nicoló rám nézett. „Nem fogsz elárulni bennünket?” „Nem.” „És miért nem árulsz el?” „Mert nem érdemes.”

Ma, mielőtt magával vitt erre az átkozott helyre, ahonnan nem kerülünk ki élve, ismét megkérdezte: „Miért nem árulsz el bennünket, José?” „Mondtam már, hogy nem érdemes.” „És nem elárulni bennünket érdemes?” „Azt sem érdemes.” Nicoló fáradtan végigsimított a homlokán. „Akkor hát mit várhatunk tőled, José?” „Kényelemszerető ember vagyok. Két nem érdemes dolog közül a kényelmesebbet választom. Nagyon kényelmetlen volna benneteket elárulni.”

Persze, zseblámpafénynél, halálra várva körmölteni ezt a [zseniális] sületlenséget szintén nem túl kényelmes dolog. Rádadásul valaki a sötétben a kezemre lépett.

Mindmáig nem kívánták tőlem, hogy lőjek. Csak megfigyelőnek alkalmaztak. Így is állandó életveszély. Megfigyeltem, hogy a veszély aszexualizál. Ahol nagy a tét, onnan menekül Erosz. Például: a lóversenypálya, a rulett-terem teljesen erotikátlan. A gerillaháború is. [Ritka felmeredések. Okuk jórészt] [A ritka vágyak oka jórészt az aggodalom: mi az, öreg, hát már nem...] Olykor azért vágyak, Marcellina, ablakból lesett nők stb., de világos, hogy nem ide illőek.

Azért nem ártana még egyszer egy jót . . . (Nyomdafestéket nem tűrő szó.)

A guazilinaai Állami Rádió épületében fogok meghalni, ez már világos. Elfoglaltuk a stúdiót, Nicoló beolvasott egy kiáltványt, közben, persze, megszüntették az épület áramszolgáltatását, menekülni akartunk a sötétben, de minden kijáratot elálltak. A kapuk reflektorfényben fürdenek, hogy költői legyenek. Ember nem lát-szik. Nyilván megvárják a hajnalt, aztán végeznek velünk. A fél hadsereg ideér hajnalig. Carlo szerint valaki beköpte a vállalkozást, és már akkor is körül volt véve az épület, amikor behatoltunk. Csakugyan, a rendes őrség sem volt a helyén.

40

Hurrá! – a pincéből vézskijáratok vezetnek a szomszéd utcákba. Megúszom ezt is?

41

Hurrá visszavonva. Marcellina egyik bátyja kilépett a legtávolabbi vézskijáraton, azonnal belelőttek. Nem akarnak foglyokat, úgy látszik. A foglyok kicserélhetőek. Rögtön visszaiszkoltunk, pedig egyszerűbb lett volna túlesni az egészen.

42

Múlt héten a francemand rádiót hallgatva, személyes érdekű hír ütötte meg a fületem. Feleségem férjhez ment a francemand képzőművész szövetség elnökéhez. Most aztán pingálhat kedvére. Én meg halálommal előzékenyen mentesítem a bigámia bűnétől. Így kell viselkedni egy férjnek.

43

[Gyerekkoromban kavicsokat hajigáltam a vízbe, és figyeltem, ahogy a gyűrűk tovaringnak és a felszín lassan elsimul. Történt valami?]

44

Negyvenhárom éves vagyok. Feleségem huszonöt. Három évig voltunk házasok. A házasság ügyében a feleségem döntött. Sétáltunk a történelem előtti időkben Francemand világszép fővárosában, ő meg egyszer csak megállt egy ékszerészbolt előtt. „Azt a gyűrűt kérem.” „Miért vegyek én neked gyűrűt?” „Csak.” Vállat vontam, megvettem a gyűrűt. „Ha ruhát is csináltatok az esküvőre, akkor legalább két hétig várnod kell.” „Várom” – feleltem gondolkodás nélkül, majd észbe kapva megkérdeztem: „De

ki mondta, hogy elveszlek?” „Nem akarsz elvenni?” – kérdezte megdöbbenve. Eltűnődtem: miért ne vegyem el? Valakit előbb-utóbb el kell venni újra, ha újra külföldre akarom helyezettetni magam. Két hónap múlva utaztunk Guazilinába.

45

Carlo kikúszott a tetőre, azonnal rálőttek. Legendás szerencséje most sem hagyta cserben, sértetlenül bújt vissza. Nicolo meg rejtjeles utasítást kapott rádión a kitörésre. „Minden áron még hajnal előtt.” „Minden áron” – ez a kifejezés jelen körülmények között kifejezetten mulatságos. Tizenegyen vagyunk, ami futballcsapatnak éppen elég, de egy hadsereg ellen, tudj’ isten.

46

Az egymillió dollár a svájci ... bankban van. *(A kiadó nem éri magát feljogosítva, hogy közölje a bank nevét.)* Apám rendelkezék fölötte. Adhatja friton célokra, francemand célokra, magáncélokra, vagy kitörölheti vele a ...

47

Indulás. A főkapun át. Nicolo szerint a főkaput őrzik a legkevesbé, mert ott csak örültek kísérletezhetnek. Ugyanakkor egy másik gerillacsoport valami akcióval magára vonja a figyelmet az épület túloldalán. Kezdek bizakodni. Két-három százalék mégis van arra, hogy megúszom. Most először én is kérek fegyvert. Egész életemben mulattattak a patetikus taglejtések, erre most jutalmul patetikus hullá leszek.

48

„Mit firkálsz?” – kérdezte Carlo. „A végrendeletemet.” „Mi a fenének? Most kezdünk élni...” *(Itt megszakadnak a feljegyzések.)*